

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJELTE

Rutin hot hat och våld mot förtroendevalda och politiska sekreterare

Östersunds kommun

Dokumenttitel:	Rutin mot hot, hat och våld för förtroendevalda i Östersunds kommun
Dokumentansvarig:	Trygghetssamordnare, enhet Säkerhet
Dokumenttyp:	Rutin
Berörd verksamhet:	Omr. Juridik och säkerhet, Kansliet, Kommunledningsförvaltningen
Diarienummer:	KS-00642-2025
Skapad:	2021-10-04, reviderad 2025-06-23
Antal sidor:	5

Innehåll

1. Inledning	3
2. Syfte	3
3. Fördelning av ansvar.....	3
3.1. De politiska partierna	4
3.2. Östersunds kommun.....	4
3.3. Polismyndigheten	4
4. Definition hot, hat och våld	4
5. Om en blivit utsatt för hot, hat och våld	5
5.1. Åtkomstskyddad anmälan	5
6. Stöd och skydd för utsatta	6
7. Åtgärder före, under och efter en akut hot- eller våldssituation.....	6
8. Åtgärder vid icke akuta situationer	7
9. Polisanmälan	7
10. Systematiskt förebyggande arbete och stärkt skydd mot hot, hat och- eller våld för förtroendevalda	8
10.1. Utbildning	9
10.2. Dokumentera incidenter.....	9
10.3. Checklista ”Kontroll & uppföljning”	9

1. Inledning

Östersunds kommun är en politiskt styrd organisation och därmed har kommunen ett särskilt ansvar att värna de demokratiska värden som utgör grunden för kommunens verksamhet. Förtroendevalda ska kunna känna sig trygga i sitt beslutsfattande i meningen att de inte blir utsatta för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Enligt kommunallagen 4 kap. Skydd mot hot och våld 18 a § ska från och med 1 juli 2025 ska alla kommuner och regioner stärka skyddet mot hot och våld för förtroendevalda.

2. Syfte

Rutinen är tänkt att utgöra ett stöd och en vägledning för Östersunds kommuns förtroendevalda i syfte att öka tryggheten vid utförandet av offentliga förtroendeuppdrag. Detta gäller alla förtroendevalda i Östersunds kommun samt politiska sekreterare.

Rutinen beskriver och sätter ramarna för den lagändring som trädde i kraft 1 juli 2025 där Östersunds kommun får ett utpekat ansvar att stärka skyddet mot hot och våld för vissa förtroendevalda.

3. Fördelning av ansvar

Östersunds kommun har som arbetsgivare skyldighet att följa det lagstadgade arbetsmiljöansvaret, vilket bland annat ställer krav på att förebygga hot och våld i de anställdas arbetsmiljö och ge råd och stöttning om någon ändå drabbas.

Förtroendevalda är formellt sett inte anställda och omfattas därmed inte av arbetsmiljölagstiftningen. Från 1 juli 2025 har Riksdagen beslutat om en lagändring för att stärka skyddet för förtroendevalda. Lagändringen i kommunallagen ger Östersunds kommun ett utpekat ansvar att säkerställa visst arbete kopplat mot hot och våld för förtroendevalda. Det ska inte blandas ihop med det arbetsrättsliga ansvaret Östersunds kommun har gentemot sina medarbetare. Det åligger fortfarande det enskilda partiet att efterleva en god arbetsmiljö. Med anledning av det utpekade ansvaret kommer arbetet mot hot och våld för förtroendevalda att till stor del formas utifrån redan befintligt arbetsmiljöarbete som råder inom Östersunds kommun, men i nära dialog med partierna. Det är därför i huvudsak det egna partiet och eller partiets gruppledare som har ansvaret för sina förtroendevaldas arbetsmiljö medan Östersunds kommun säkerställer att frågan rörande hot och våld omhändertas enligt gällande lagändring. Enhet

säkerhet vid Kommunledningsförvaltningen ansvarar för att samordna arbetet inom detta område.

3.1. De politiska partierna

Det är partierna och partiets gruppleddare som har det huvudsakliga ansvaret för sina förtroendevalda, deras arbetsmiljö och ska stödja sina medlemmar i händelse av hat, hot eller våld. Gruppleddarna ansvarar för att följande genomförs:

- Säkerställa att denna rutin blir känd för samtliga förtroendevalda i sitt parti
- Stödja sina medlemmar/förtroendevalda i händelse av hat, hot eller våld,
- Vid behov vara kontaktperson gentemot kommunen och kommunens säkerhetsorganisation i frågor om hot och hat

3.2. Östersunds kommun

I enlighet med lagändring, stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner i kommunallagen har kommuner fått ett utpekat ansvar. Ansvaret innebär att Östersunds kommun ska säkerställa att visst arbete mot hot och våld för vissa förtroendevalda efterlevs. Detta gäller heltids och- eller deltidsförtroendevalda. Östersunds kommun ska säkerställa att följande skydd gäller:

- Förtroendevalda ska erbjudas viss utbildning
- Inträffade incidenter ska dokumenteras
- Det ska finnas tillgång till en checklista med åtgärder om något inträffar

Enhet Säkerhet på Kommunledningsförvaltningen samordnar och ansvarar för att Östersunds kommun efterlever gällande lagändring. Se mer under rubrik 10.

3.3. Polismyndigheten

Det är Polismyndigheten som har huvudansvaret för skyddet av förtroendevalda i en kommun. När en förtroendevald blivit utsatt för hot, hat och- eller våld ska därför en polisanmälan göras. Polisen har i Östersund en arbetsgrupp, brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten, som ansvarar för hot, hat och- eller våld mot just förtroendevalda.

4. Definition hot, hat och våld

Ett samlingsnamn för hot, hat och våld är otillåten påverkan. Med otillåten påverkan avses allvarliga hot samt våldssituationer mot person eller

egendom som riskerar att påverka den enskildes beslut vilket i förlängningen kan utgöra ett hot mot demokratin.

Otillåten påverkan kan handla om påtryckningar som:

- Trakasserier i form av kränkning, ofredande eller subtila hot
- Hot som exempelvis utpressning eller uttryck som medför att den hotade personen fruktar för sin egen eller annans säkerhet eller egendom
- Fysiskt våld mot person eller egendom
- Korruption i form av otillbörliga erbjudanden av olika slag
- Påverkansoperationer från främmande makt i syfte att påverka demokratin

5. Om en blivit utsatt för hot, hat och våld

- Utsatt förtroendevald

Ta kontakt med din gruppledare för råd och stöd (är det akut situation ring alltid 112). För en dialog om vad som hänt, när det hände, vart det hände och vilka är inblandade. Stöttning kan alltid tas via enhet Säkerhet på Kommunledningsförvaltningen huruvida vilka åtgärder som ska göras.

- Polisanmälan

Grunden är att en polisanmälan ska göras om man som förtroendevald blir utsatt för ett brott till exempel i form av hot, hat eller våld. Det är den som drabbas som avgör om en anmälan ska göras, men det är viktigt att ha i minnet att en polisanmälan ger betydligt större möjligheter för polisen att förhindra nya brott och att lagföra gärningsmannen.

Enhet Säkerhet kan hjälpa till med råd och stöd och även hjälpa till med polisanmälan.

Bedömningen av vad som innefattas i begreppen hot eller hat kan vara svårt att avgöra helt själv då det i många fall kan handla om diffusa hot eller ofredanden. Hamnar du i denna sits, vänd dig till ditt partis gruppledare, enhet Säkerhet eller direkt till polisen för att få stöd.

- Rapportera i DF respons

Det som sker och klassas som en händelse av hot, hat och- eller våld ska utöver en polisanmälan rapporteras i Östersunds kommuns rapporteringsverktyg – DF Respons. Samtliga förtroendevalda har licens för att kunna rapportera i verktyget. Är du osäker kontakta ditt partis gruppledare alternativt enhet Säkerhet.

5.1. Åtkomstskyddad anmälan

Förtroendevalda har lagstadgad rätt att begära att en polisanmälan blir åtkomstskyddad. Detta innebär att det endast är de tjänstemän hos polisen

som är berörda och arbetar med det aktuella ärendet som kan ta del av innehållet.

6. Stöd och skydd för utsatta

Om polisen bedömer att en förtroendevald befinner sig i en utsatt situation kan ett personlarm erbjudas. Det finns också möjlighet att via väktare ordna med skyddande eller ronderande bevakning, om detta skulle vara aktuellt kan kontakt tas med enhet säkerhet. Vidare kan diskussion tas med den lokala polisen om hur arbetet med en eventuell personsäkerhetsverksamhet kan användas.

Det är polisen som bedömer hur stort behovet av skydd är och vilken skyddsåtgärd man beslutar att vidta i det enskilda fallet.

För vidare stöttning med krissamtal och stöd, ta kontakt med ditt politiska parti.

7. Åtgärder före, under och efter en akut hot- eller våldssituation

Att tänka på före

- Undvik ensamarbete vid påtagliga risksituationer.
- Undvik att parkera på ensamma platser eller att färdas på enslig gång, cykel eller bilväg om du känner på dig att du av någon anledning kan bli utsatt för hot, hat och- eller våld.
- I den mån det går att planera, ta bara diskussion med en orolig person när det finns flera personer i närheten och helst när alla är förberedda och överens om hur konflikten bör hanteras.
- Genom att bemöta aggressioner på ett sansat sätt minskas risken för våld och hot. Försök behålla lugnet. Bemöt personen med respekt, lyssna aktivt, skapa en meningsfull kommunikation och försök att inte vara rädd.
- Inför eventuella allmänna sammankomster kan en riskinventering genomföras i samverkan med polisen. God framförhållning i planeringen och samverkan mellan partiet och polisen är en framgångsfaktor. Samråd kan även ske med enhet Säkerhet.

Att tänka på under

- **Ta inga personliga risker i onödan! Vid en hotfull situation kontakta polis på telefon 112.**
- Om situationen upplevs som hotfull - skapa andrum, t.ex. genom att förflytta er till ett annat rum/annan plats. Passa eventuellt på att bjuda in andra personer att delta.
- Undvik att bli "myndighetsperson". Tala lugnt om att polisanmälan kommer att göras om den aggressive fortsätter med sitt hotfulla beteende.

- Larma vid behov andra personer på lämpligt sätt (personlarm, telefon, rop etc.).
- Om du som finns i närheten upplever en hotfull situation, stanna kvar och följ händelsen för att eventuellt kunna ingripa.

Att tänka på efter

- Vid fysisk skada - uppsök alltid akutmottagning för omhändertagande och dokumentation.
- Polisanmälan ska göras av den som blivit utsatt eller av vittne.
- Vid upprättade av polisanmälan kan du som målsägande be om att få åtkomstskydd. Åtkomstskyddet gör att personuppgifterna är skyddade under förundersökningen. Vid eventuell rättegång gäller offentlighetsprincipen.
- Kontakta Enhet Säkerhet för information och övervägning av vidare stöd.
- Inom partiet: Kontakta partiets gruppleddare för övervägning av vidare stöd - ta hand om den eller de som drabbats psykiskt. Ge information till berörda i direkt anslutning till det inträffade. Överväg ytterligare information till övriga partifunktionärer och partimedlemmar.
- Förbered hantering av förfrågan från media. Vem är talesperson? Vad ska sägas? Är hotbilden av sådan art att man behöver sprida informationen?

8. Åtgärder vid icke akuta situationer

Hot via brev, telefon, sms och mejl och annan media kan upplevas som obehagligt även om de inte är av akut karaktär. Vid sådana situationer ska du följa nedanstående råd:

- Brev som innehåller hot ska sparas i ett större kuvert. Spara alla hot eller trakasserier som du får via dator eller mobil i digital form. De kan användas som bevismaterial.
- Notera namn och telefonnummer till personer som hört eller sett vad som hänt.
- Grundregeln är att brott ska polisanmälas. För polisanmälan ring 114 14. Det är viktigt att ange om det rör sig om ett hatbrott, eftersom det kan leda till hårdare straff. Om ändå situationen uppfattas som akut ring 112.
- Informera Enhet Säkerhet om tillbud som du råkat ut för.

9. Polisanmälan

Vid akuta fall görs anmälan via 112, då situationen tillåter det. I **övriga** fall görs anmälan på följande sätt:

- Via telefon 11414 till Polisens Kontaktcenter (en omedelbar analys genomförs).
- Via polisstationen i Östersund på Fyrvallavägen 4.
- Kan göras med stöd av Enhet Säkerhet.

Uppgifter som ska lämnas vid en polisanmälan:

- Berätta vad som har skett. Vad, när, vart, hur & vem/vilka?
- Påpeka att det är en politiker/förtroendevald inom Östersunds kommun som blivit utsatt.
- Uppge för- och efternamn på målsägande, dvs. den som utsatts för hot eller våld. Observera att vid en anmälan behöver inte personnummer lämnas ut.
- Vid behov, be om åtkomstskydd. Åtkomstskyddet gör att personuppgifterna är skyddade under förundersökningen. Vid eventuell rättegång gäller offentlighetsprincipen.
- Uppge adress och telefonnummer till arbetsplatsen.
- Lämna uppgifter om stödbevisning, t.ex. vittnen, filminspelning, foto, skärmdump, mail mm.
- Berätta om ifall skadorna har blivit dokumenterade hos sjukvården.
- Be om att få kontinuerlig återkoppling från ansvarig utredare om den fortsatta hanteringen.

10. Systematiskt förebyggande arbete och stärkt skydd mot hot, hat och- eller våld för förtroendevalda

Regeringen lämnade i januari 2025 in en proposition till Riksdagen för att stärka skyddet för de förtroendevalda i kommuner och regioner. Propositionen godkändes och beslutas gälla från 1 juli 2025. Ändringarna kommer regleras i kommunallagen och i Östersunds kommun omhändertas inom rutin - *Rutin Mot hot, hat och- eller våld för förtroendevalda i Östersunds kommun.*

Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt arbetsmiljölagen (1977:1160), i fråga om hot och våld. Lagändringen syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för vissa förtroendevalda¹.

Syftet med lagändringen är att kommuner och regioner i större omfattning ska förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Sveriges kommuner och regioner "SKR" har brutit ned lagändringen i tre större arbetsområden. Dessa är:

- Förtroendevalda ska erbjudas viss utbildning
- Inträffade incidenter ska dokumenteras
- Det ska finnas tillgång till en checklista med åtgärder om något inträffar

¹ Förtroendevalda med ett arvode om minst 20% omfattas av kommunallagens bestämmelser om stärkt skydd för vissa förtroendevalda. Dock kommer Östersunds kommun inkludera samtliga förtroendevalda samt partiernas partisekreterare i arbetet som rutinen beskriver.

Följande underrubriker hanterar arbetsgången i Östersunds kommun.

10.1. Utbildning

Samtliga förtroendevalda samt partisekreterare i Östersunds kommun erbjuds att via Kompetensportalen gå en grundläggande utbildning i Motverka otillåten påverkan. Utbildningen sker digitalt och ska som råd genomföras en gång per år.

Utbildningen innehåller:

- Olika typer av förövare och vad som motiverar dem
- Metoder för att rusta både medarbetare och organisationen mot påtryckningar
- Hur kriminella aktörer agerar
- Hur vi kan hantera rättshaveristiskt beteende och stalkning
- Hur vi kan skapa en säkrare och tryggare arbetsplats

Tidsåtgång: 75 – 90 minuter

Utbildningen nås via Kompetensportalen.

Heltids och- eller deltidsförtroendevalda erbjuds via enhet Säkerhet att genomgå en fysisk utbildning med tillhörande workshop. Utbildningen bokas av och hålls av antingen enhet Säkerhet på Kommunledningsförvaltningen eller SKR.

10.2. Dokumentera incidenter

Samtliga incidenter som sker inom ramen för hot, hat och- eller våld ska utöver polisanmälan rapporteras i kommunens system för – *Skade och tillbudsrapportering*. Detta genomförs i systemet DF Respons. Samtliga förtroendevalda samt partisekreterare har licens för att kunna rapportera i DF Respons.

Respektive gruppleddare är ansvarig utredare för de incidenter som rapporteras, här kan gruppleddaren och- eller förtroendevald som rapporterat välja till funktion som stöd i utredningen, exempelvis kan enhet Säkerhet läggas med som stödutredare.

10.3. Checklista ”Kontroll & uppföljning”

För att säkerställa ett systematiskt och förebyggande arbete har samtliga gruppleddare för de politiska partierna tillgång till verktyget Stratsys. Stratsys är Östersunds kommuns system för planering, uppföljning och kontroll av olika arbetsområden så som Systematiskt arbetsmiljöarbete.

I Stratsys kommer alla gruppledare ha en licens som ger möjligheten att utföra kontroll och uppföljning av ett kommungemensamt frågebatteri. Genom att kontrollera och följa upp behov och brister i Stratsys kommer de politiska partierna få en överblick och förmåga att förebygga och hantera utmaningar.

Samtliga partier har även under samma modul i Stratsys stödmaterial i form av lagtext, mall för riskanalys samt ett antal checklistor inför olika typer av aktiviteter.

Kontrollerna genomförs av respektive gruppledare en gång per år. Enhet Säkerhet har tillgång till och kommer fungera som stöd i arbetet med kontroll & uppföljning.